

לע"ג ר' יצחק זאב הלוי ז"ל
בן ר' אליעזר שלום הלוי ז"ל
לע"ג מרת לאה אלטע הדס ע"ה
בת ר' יעקב הלוי הי"ד

המאמר השבתורי

שבת אורה

אזהרה המורה! העלון מיועד אך ורק לרציניים שיודעים את השיבות התפילה, ובשעת התפילה לא מעינים בעלון ובשאר דברים.

תרומה

פרשה ופירושה

לקט פירושים על פרשת השבוע

וזאת התורה אשר תקחו מאתם זהב וכסף ונחשת: כולם באו בנדרה איש איש מה שנדרו לבו חוץ מן הכסף שבא בשוה מחצית השקל לכל אחד ואחד. (רש"י) לא לכולם היתה יד פתוחה בנתינת הצדקה, חלקם נתנו זהב ומהם כסף ויש שנתנו נחשת. כל זה מרומז במילים של זהב וכסף ונחשת יש אדם שהוא כזהב ראשי תיבות זה הנותן בריא, - גם כשהוא בריא ללא שום חולי נותן בנדרת לבו לקדוש ברוך הוא. יש אדם שהוא ככסף ראשי תיבות כשיש סכנה פותח - כשבני ביתו בסכנה אז פותח ידו לתת צדקה בכדי לבטל מעליו הגזירה הרעה שבאה עליו, ובלאו הכי לא יתן צדקה. ויש סוג שלישי שהוא כנחושת ראשי תיבות נתינת חולה שאמר תנו, כלומר כשנמצא בסכנת מות אז בלידת ברידה הוא נותן צדקה. (ויקהל משה)

וצפית אתו זהב טהור מבית ומחוץ תצפנו ועשית עליי זר זהב סביב: ראוי היה הארון להיות כולו זהב, אלא לפי שהיה נישא על הכתף, כדי שלא יכביד יותר מדי, היה תוכו מעץ ומבחוץ מצופה זהב, ואף על גב שהיה נושא את נושאי נושא לפי שעה היה (דעת זקנים מבעלי התוס'). ונשאלת השאלה מדוע בעצם, עם ישראל נצטוו לצפות את הארון אשר בו לוחות הברית מזהב, הלא הארון מסמל לשיא הרוחניות ואילו הזהב הוא סמל שיא הגשמיות? ברם הביאור הוא כי בורא עולם יתברך, רצה ללמדנו שאת הדבר הגשמי ביותר בעולם הזה אפשר להפוך לשיא הרוחניות, ולכן הזהב למרות שלפני כן היה דבר חולי מכל מקום כעת נהפך להיות לדבר קדוש. כמו כן ספר תורה נכתב על קלף בעוד שאמש היה בסך הכל עור של בהמה, ובזמן קצר נהפך לדבר הקדוש ביותר. (עוד יוסף חי - לבוש יוסף)

ועשית מגרת זהב טהור מקשה תיעשה המגורה וגו': א"ל הקב"ה למשה ועשית מגרות זהב טהור, א"ל משה, כיצד נעשה אותה וכו' ואעפ"כ נתקשה משה וכו' עד שנטל מטבע של אש והראה לו עשייתה, ואעפ"כ נתקשה משה. א"ל הקב"ה לך אצל בצלאל והוא יעשה אותה, ואמר לבצלאל מיד עשאה (ב"ר). הכיבוד זה משה רבינו, ארון הנביאים, התקשה בעשיית המגורה, עד שבא בצלאל ועשאה מיד. האדמו"ר הוקן מגור העיד על עצמו, כי במשך ארבעים שנה התקשה בדברי המדרש הללו ולא מצא להם פתרון, עד שהגיע מעשה לידיו. חתנו של האדמו"ר נאלץ לעבור ניתוח ואושפז בבית חולים בורשא. לאחר שחלה הסתככות בניתוח סר האדמו"ר לבית החולים לבקר את חתנו. התעניין האדמו"ר לשלומו אצל הרופא המנתח. השיב הרופא: למה הדבר דומה, למלך גדול, שהיתה נגוזה באוצרותיו אבן טובה, שערכה לא יסולא בפז, אך היה בה כתם קטן. כל המומחים שהתבקשו להסיר את הכתם מן האבן נמנעו מליטול על עצמם את האחריות, כי חששו שמה האבן תפגע ותיזק על דם. מה עשו, מסרו את האבן לבעל מלאכה פשוט, אשר לא ידע מי הם בעליה של האבן, ועשה את מלאכתו בלי כל חשש ומורא, ועלה בידו להסיר את הכתם מן האבן לשיבועת רצון המלך. המשיך הרופא: כבר היו דברים מעולם. אשת המלך נפוליאון הקשתה ללדת וכל המיילדות נמנעו מלסייע לה בלידתה, כי חששו פן לא יצליחו בתפקידן. מה עשו, קראו למיילדת כפרית אשר לא ידעה כלל מייה האשה הכורעת ללדת, ואכן יילדה אותה בנקל. אף במקרה הזה, סיים הרופא את תשובתו אל האדמו"ר, בדרך כלל זהו ניתוח קל אשר אני מורגל בו מימים ימימה. אך כיון שנודע לי כי מדובר בחתנו של האדמו"ר, אחזה אותי התרגשות גדולה, עד שהתקשיתי בביצוע הניתוח כראוי, וכתוצאה מכך חלה הסתככות, לימים סיפר האדמו"ר, כי באותה שעה נתבהרו לו דברי המדרש התמוהים. משה רבינו, יותר מכל אדם אחר, ידע את עמקי סודותיה וגודל קדושתה של המגורה, ידכה וקנה, גביעיה וכפתוריה ופרחיה. לכן, דווקא משום כך, נתקשה בעשייתה. לא כן בצלאל, אשר לא הגיע לדרגתו של משה, על כן לא נתקשה בה ועשאה מיד. (של"י אורות בשם ליקוטי יחודה)

בהשקפה ראשונה

מאמרי השקפה, מוסר והנהגות

פעם שאל אחד לאדמו"ר רבי יואל מסאטמר, למה הוא מדבר סרה על בני ישראל שאינם כהונן, ואינו מתנהג כתלמידי הבעש"ט הראשונים שהיו מלמדים זכות על ישראל. השיב לו הרבי: על מי מתלמידי הבעש"ט כוונתך? ויאמר הלה: הרבי מברדיטשוב בעל "קדושת לוי", כידוע המעשה שפעם ראה איש אחד שהיה מושח את אופני מרכבתו באמצע תפילת מנחה, ונשא עיניו למרום ואמר: רבנו של עולם, הבט נא וראה איזה עם קדוש יש לך, שאפילו באמצע משיחת האופנים הם מתפללים. והשיב לו הרבי מסאטמאר: השמע לאונך מה שאתה מוציא מפ"ך. האם אתה חושב שהרבי מברדיטשוב אמר לאותו העגלון "יפה עשית שמשחת הגלגלים באמצע התפילה, וכן תמשיך בדרכך זו?" חס ושלום! הלא יש חיוב של "הוכח תוכיח", ואין מחזיקין ידי עוברי עבירה. אלא שרק להקב"ה אמר כן, להמליץ יושר על בני ישראל. וסיים לאמר: כן גם אנכי מתנהג. כשאני מדבר אל הקב"ה, אני מליץ יושר על כלל ישראל, אבל לבני ישראל אני מוכיח שיתקנו ארחותיהם, ולפעמים גם בדברים כדרבנות.. (גשמי ברכה)

ראשית גדלותו של רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, טמונה בהתעוררות מתוך שמיעת שיחה אחת של רבי ירוחם ליוואוויץ זצ"ל, המשגיח של ישיבת מיר. היה זה כאשר הגיע רבי ירוחם, לשמש כמנהלה הרוחני של ישיבת ראדין, שיחתו הראשונה היתה בעניני אמונה, בתוך דבריו עמד גם על מה שאמרו חז"ל, שציצית עשויה תכלת כיוון שתכלת דומה לים, וים לרקיע, ורקיע לכסא הכבוד, ואמר: "הנה אנשים לובשים ציצית, רואים את התכלת ואת הרקיע, ועדיין אינם מתעוררים מזה," רבי ירוחם המשיך: שזהו משום שמבלי לימוד המוסר, לא תתכן שום התעוררות. רבי יחזקאל שהיה בין הנוכחים שם, הושפע מאוד מן הדברים, עד שהעיד לאחר שנים בפני רבי ברוך רוזנברג זצ"ל ראש ישיבת סלבודקא מתלמידיו, בתקופת שנחאי, אחרי ששמעתי את המאמר הרגשתי כי אמונתי אינה אמונה אמיתית כמו שצריך להיות, ומאז הקדשתי את כל חיי לקנין אמונה אמיתית. (הארס ביקר)

פעם נסע מרן ה"חפץ חיים" בעגלה עם סוחרים בהמות וסוסים. בכל הדרך שוחחו הסוחרים על שוורים, פרות, סוסים וכו'. החפץ חיים ישב שקוע במחשבותיו ולא שם לבו לשיחותיהם. פתאום העלה אחד האנשים שיחה על סוחרים אחרים והתחיל ללעוג עליהם. החפץ חיים כאילו הקיץ משנתו, והעיד להם בנחת: "אחים: עד כה עסקתם בשיחה נאה על הסוסים והשוורים הנוגעת לפרנסתכם, אבל למה עברתם לשוחח בעסקי הבריות? הרי יש בזה עבירות חמורות של לשון הרע ורכילות". שכניו בעגלה, שהיו אנשים פשוטים, חשבו אותו להלך או ל"משולח" והגיבו בדברי לעג ובוז על אשר הוא מתערב בעניניהם ומשיף להם דברי תוכחה. החפץ חיים לא השיב לגידופיהם והיה נראה כאילו הוא נהנה מכך שהם הפסיקו בניתיים את שיחותיהם בעניני לשון הרע. לאחר שגמרו ללעוג לו, הם המשיכו לספר על חבריהם. החפץ חיים העיד להם שוב והתחנן לפניהם שידברו על סוסיהם ופרותיהם ולא על חבריהם. כשלא הועילו דבריו הוא ביקש מהעגלון שיוריד אותו מהעגלה. מוטב לו להשאר באמצע הדרך מלשבת בחבורת ליצים ולהקשיב לדברי לשון הרע ורכילות. (המאורות הגדולים)

רבי אליהו לאפיאן זצ"ל שהה פעם בארה"ב לרגל חתונה של אחד מנכדיו. כאשר הגיע לישיבת לייקווד ואמר שיחה מוסרית לפני התלמידים, נגשו אליו לאחר השיחה כמה בחורים ובקשו ממנו שילמד אותם כיצד לומדים מוסר. הוא התחיל ללמוד מוסר כדרכו בקודש בקול רם וברעש גדול, וחזר הרבה פעמים על מאמר חז"ל (ב"ב ע"ט): כל הפורש מדברי תורה אש אוכלתו וכו' וכו'. וגעו כולם בבכיה. בין הנוכחים היה בחור אחד שהחליט לצאת מהישיבה ולהכנס ללמוד חכמות חיצוניות בקולג'. גם הבחור התעורר מאד, שב בתשובה שלימה ונשאר בישיבה. וכעת הוא אחד מגדולי ראשי הישיבות בארה"ב. (הקדמה לספר "לב אליהו")

סיפור מההפטרה

אם תלך בחקתי ואת משפטי תעשה ושמרת את כל מצותי ללכת בהם והקמת את דברי אתה: בימי ה'חתם סופר" יצאה גזירה מאת שר החינוך ההונגרי ולפיה חל איסור על לימוד תורה בישיבות. לכולם היה ברור שאם לא יצליחו לשכנע את השר לבטל את הגזירה, ייסגרו היכלי התורה על מסגרי ובריה. ראש הקהל, ועימו נכבדי העדה, ביקשו להפגש איתו, אך זה סירב לקבלם, כי שונא יהודים ורשע מרושע היה מיום עומדו על דעתו. לבסוף, לאחר השתדלות מרובה, נאות השר לקבלם בביתו, בתנאי שהפגישה תיערך בשעת ארוחת הבוקר שלו. בכך רצה להשפילם ולבוותם; שיישבו מולו, ויראו כיצד הוא אוכל לפני צאתם של חברי המשלחת לפגישה הגורלית, התדפקו על דלת ביתו של ה'חתם סופר" ונכנסו אל הקודש פנימה, כדי לבקש ממנו שיאציל עליהם מברכותיו ועצותיו. ראש גולת הונגריה בידכם בחום רב, ולבסוף הזהידם לבל ישלכו בשום איסור, וישמרו על דיני התורה בכל מחיר. חברי המשלחת התפלאו על דבריו אלה של ה'חתם סופר". וכי הם מתכוננים לעבור על איסור כלשהו? מה פשר הציווי הזה? ברם, כיוון שיצאו הדברים מפה קדוש, שמרו חברי המשלחת את הדברים בליבם. והנה, הם מגיעים לבית השר והאיש מצוה את משרתיו לכבדם בספל קפה עם חלב. לכששמעו שהכיבוד כולל חלב, (האיסור בשתייה בביתו של גוי, מדין חלב עכו"ם), חלפה תזוית של-רעד בליבם. דברי הנבואה של ה'חתם סופר", כחכם עדיף מנביא, עלו ובאו בזכרונם, וקעה ידועי-ידע שרבים צפה את ההתרחשויות מראש, והאיסור שהטיל עליהם חיזק את לבבם לקראת הבאות. היהודים מתנצלים בפני השר על שהם מגועים מלהתכבד בספלי הקפה, בשל האיסור לשתות חלב עכו"ם. השר מגלה עניין בנושא ושואל מדוע חלב עכו"ם אסור בשתייה, וחברי המשלחת משיבים לו שהסיבה היא משום שחכמינו חששו שמא נתערבב שם בטעות חלב טמא. ארשת-ניצחון ניראתה על פני המארח. חשש זה שהעליתם בדבריכם קיים רק בגוי המחזיק במינים רבים של בהמות, אולם בחווה שלי יש רק פרות, ואם כן אין לכם כל מגיעה שלא לשתות מהחלב שהגשתי בפניכם, אמר. לאור מאמצי-השכנוע של השר הנגוי, נברה עוד יותר התחושה בליבם של חברי המשלחת שבדיוק לקטע זה התכוון מורם ורבים כאשר ציווה עליהם שלא להכנע באיסור כלשהו. הם מחליטים לעמוד על דעתם בעקשות, ומנסים להסביר לשר שחלב של נוכרי יש בו איסור בכל מקרה, ולכן אין הם רוצים לטעום מהכיבוד. עכשו רתח כבר דמו של השר; בקיצוץ כי רב, הוא מצוה להביא לפניו את המשרתת. "אמרי נא לי, מאיזו בהמה הבאת את החלב הזה?" לפליאתו של בעל-הבית, ולתדהמתו, מתחילה המשרתת לגמגם... "החלב הוא של פרה, אבל יש כאן גם..." מה יש כאן גם? אימרי מיד! צווח השר. המשרתת נפלה ארצה בפיך ברכיים, ובשל הפחד שהשתרר עליה נקשו איבריה לזה. אספר לך מה קרה, ואל תקצוץ עליי ארוני השר, אמרה בקול רועד. 'כאשר הודעת לי לפני שעה על האורחים המגיעים אליך לארוחת הבוקר, וביקשת שאחלוב במהירות את אחת הפרות ואכין ספלי קפה, עשיתי ככל אשר ציוויתני, ואף מזגתי כבר את החלב לתוך הקנקן שהיה אמור לעלות על שלחנך. ובדיוק אז, דקות ספורות לפני תחילת הסעודה, נשפך מרוב החפזון מעט מן החלב שבקנקן. הייתי אוברת עצות, ולא ידעתי מה לעשות. לפתע עלה בליבי רעיון. רצתי במהירות לביתו של סגנך המתגורר ממול, והמחזיק בחווה של גמלים, וביקשתי ממנו שימלא את הכר בחלב של גמלה... אני מתחננת על נפשי ומבקשת שתחום עליי, ארוני השר, כי אלמלא הייתי בטוחה שחלב גמלה טעים יותר מחלב פרה, לא הייתי עושה מה שעשיתי. וכיוון שידעתי שיש לך אורחים חשובים, לא היססתי מלערבב את החלב המשובח בתוך החלב שהינך רגיל לשתות מדי בוקר... מששמע השר את דברי המשרתת לא יכול היה שלא להביע את התפעלותו מחוכמתה של תורת ישראל, והודיע לחברי המשלחת ששליחותם הוכתרה בהצלחה... עתה נוכחתי לדעת שמשא אמת, ותורתו אמת, ואני מבטל את הגזירה. הלקח מהסיפור הזה ברור עד מאוד. כאשר עם ישראל שומר על התורה במסירות, משיבה לו התורה ב'שמירה' מפני כל צרה וזמקוקה. (עלינו לשבח)

ועל הכל...

"פרפראות"

בין הזקנים, במושב זקנים שעל ידי ישיבת קישינב ברוסיה, היה זקן עם הארץ. פעם נפטר זקן אחד במושב זקנים, וכל הכוהנים יצאו מהבנין, אותו זקן עם הארץ, יצא גם הוא, אפילו שלא היה כהן, וכששאלו אותו "למה אתה יוצא הלאה אינך כהן?" ענה להם: הרבה פעמים בבית הכנסת, כשלא היה כהן, קראו לי לעלות לתורה "יעמוד... במקום כהן". (ישיבת קישינב)

"ענין של טעם"

הטעם שתקנו קריאת המגילה בשני הימים שונים, לפרזים ולמוקפים, מכיוון שלא רצו מרדכי ואסתר שיהיה יום אחד, אשר כל ישראל אוכלים ושותים ואין מתעסקים בתורה כבשאר ימים בגלל מצוות היום, ולכן תקנו שני ימים, כאשר ה"פרזים" מקיימים את יום י"ד, וה"מוקפים" חומה יושבים ולומדים וכן להיפך. (החם סופר)

"מפי כתבם"

ובענין המחלוקת נראה לבאר כך: עד התקופה של בית שמאי ובית הלל לא היתה מחלוקת בעם ישראל. המחלוקת הראשונה היתה בין ר' יוסי בן יעזר איש צרידה לבין ר' יוסי בן יוחנן איש ירושלים (שבת יד ע"ב). היתה ביניהם מחלוקת על שלושה עניינים. אחד כך בית שמאי ובית הלל, שנחלקו על הרבה עניינים. באותה תקופה כלל ישראל היו מודאגים מאוד שיאבדו את אמיתת התורה כיוון שישנן כ"כ הרבה מחלוקות. יצאה בתקול מן השמים ואמרה: "אלו ואלו דברי אלקים חיים הן והלכה כבית הלל" (עירובין יג ע"ב). ההלכה צריכה הכרעה והיא לפי הלל, אך כל דברי התורה הם דברי אלקים חיים והענין יתבאר על פי מעשה שהיה. לפני עשרים שנה בנינו בית-כנסת חדש באופקים. לקחנו אומן מקצועי שיקשט את בית הכנסת, ליד ארון הקודש רצינו לעשות שני עמודי שיש. כיוון ששיש הוא דבר יקר מאוד, החלטנו לעשות את העמודים מצינורות פלסטיק, ולצפות אותם בשיש. האומן הורה לקבלן להביא לו שני צינורות בקוטר עשר ס"מ. למחרת הוא הביא את שני הצינורות, והנה אני רואה ששניהם רבים וצועקים אחד על השני. מה קרה? הקבלן הבין שעשר ס"מ הכוונה לשטח שבפנים, ואילו האומן התכוון שעובי הצינור בכללותו יהיה עשר ס"מ. "בקשתי ממך עשר ס"מ והבאת לי שש-עשרה" - טוען האומן כלפי הקבלן, ואילו הקבלן לא תופס מה הוא בדיוק רוצה ממנו... מי צודק? שניהם צודקים, כל אחד לפי המקצוע שלו. זהו סיפור נפלא. כל אחד רואה את העולם בזווית ראייה אחרת. זוהי כוונת דברי הבת-קול "אלו ואלו דברי אלקים חיים" - שניכם צודקים ונכונים, בנוגע להלכה למעשה ישנם כללים כיצד לפסוק, אך בכל מחלוקת יש לשתי הדעות תוקף של דבר ה' זוהי ההבטחה שקבלנו מהשי"ת, שהתורה שלנו היא תורתו ית', והוא יודע עד סוף כל הדורות שכל דברי התורה יהיו נכונים. לכן עלינו להקפיד על כל מנהג ועל כל הלכה שנמסרו לנו מחכמים, כי כולם דבר ה' אמת. (רבי שמשון פינקס זצ"ל)

"מקום לשאלה"

שאלה: איך יתכן, יום, שנוהגים בו מקצת שמחה, זכר לנס, ואינו נוהג בכל שנה?
תשובה: פורים קטן, נוהג רק בשנה מעוברת, שיש בו שני אדרים, ונוהג באדר ראשון.

מפתגמי אור' יתא

פתגמים, נצנוצי מחשבה, ורעיונות בדרכה של תורה

הלשון קלה בפעולתה, וחמורה בתוצאותיה. (מהר"ל)

חייב אדם לשמר עצמו יותר, שלא יזיק משלא יזוק. (ר' משה רזנשטיין)

מי שמביא עצמו לידי חשד אל יאשים מי שחושב עליו רע. (ר' שלמה אבן גבירול)